

ОБРАЗ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНА У НОВИХ МЕДІА
(НА ПРИКЛАДІ ДУХОВЕНСТВА УГКЦ ТА ПЦУ)

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. НОВІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ КОМУНІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ	5
1.1 Нові медіа: специфіка і перспективи розвитку	5
1.2 Соціально-політичні події в Україні як передумова дискусії про військове капеланство.....	7
1.3. Комунікація військових капеланів за допомогою офіційних веб-ресурсів	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I.....	13
РОЗДІЛ II. ПОЗИЦІОНУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ У НОВИХ МЕДІА	Error! Bookmark not defined.
2.1.Формат комунікації священників УГКЦ у нових медіа (на прикладі владики Степана Суса, о. Андрія Зелінського, о. Андрія Хомишина, о. Тараса Михальчука).....	Error! Bookmark not defined.
2.1 Формат комунікації священників ПЦУ у нових медіа (на прикладі о. Сергія Дмитрієва, о. Костянтина Холодова, о. Михайла Дульки та о. Дмитра Поворотного).....	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II.....	28
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження: Значення духовенства у суспільстві зросло, особливо впродовж останніх років. Із початком бойових дій 200 священиків вирушили на Схід та самостійно розпочали своє служіння серед бійців. Збір пожертв для війська, волонтерські місії, душпастирська підтримка, участь у психологічній реабілітації військових – всі ці завдання сьогодні виконують капелани.

Їм необхідно залишатися близькими до військових, знаходити нові шляхи та способи, щоб перебувати з ними в одному середовищі. Використання можливостей нових медіа сприяє цьому процесу. Також нові медіа впливають на формування суспільної свідомості та відповідно на сприйняття постатей капеланів. Вивчення теми є актуальним для здійснення узагальнень роботи капеланів на Сході, глибшого розуміння її значення для суспільства, також тема пріоритетна для військово-історичних наук.

Мета запропонованої роботи – з'ясувати, як формується образ військового капелана завдяки використанню інструментарію нових медіа.

Визначена мета потребує виконання таких **завдань**:

1. Дослідити ефективність нових медіа для комунікації військових капеланів.
2. Виявити, які інструменти нових медіа використовують капелани для комунікації з військовими.
3. Визначити, які способи комунікації є ефективними.
4. З'ясувати, як за допомогою нових медіа капелани підтримують тему війни в інформаційному полі.
5. Проаналізувати, як нові медіа впливають на формування образу військових капеланів.

Для наукового дослідження ми обрали сторінки капеланів Української Греко-Католицької Церкви: владики Степана Суса, о. Андрія Зелінського, о. Андрія Хомишина, о. Тараса Михальчука та капеланів Православної Церкви

України: о. Сергія Дмитрієва, о. Костянтина Холодова, о. Михайла Дульки, о. Дмитра Поворотного. Ми зосередили увагу саме цих постатях, тому що вони є активними у соціальних мережах, інформація на їхніх сторінках оновлюється кожного дня. Вони працюють з військовими протягом тривалого часу і з перших днів війни залучені до капеланської роботи на Сході. Також популярні у просторі нових медіа, неодноразово ставали героями журналістських програм, інтерв'ю з ними регулярно публікують онлайн-ресурси. За сторінками цих капеланів у Фейсбуці стежать від 1 000 до 18 000 тисяч людей, їхні дописи набирають від 100 до 900 поширень, а коментарі капеланів на тему війни слугують основою для журналістських матеріалів.

Об'єктом дослідження є простір нових медіа, у якому військові капелани активно комунікують зі своєю аудиторією, позиціонують себе як служителі Церкви та громадські активісти.

Предметом дослідження є Фейсбук-сторінки військових капеланів Української Греко-Католицької церкви та Православної Церкви України, онлайн-ресурси, які висвітлюють їхню діяльність.

Методи дослідження – аналіз та синтез, моніторинг спеціалізованих інтернет-видань використані у I розділі; моніторинг сторінок у соціальних мережах, аналіз, синтез і порівняльний методи використані у II розділі.

Огляд літератури. У дослідженні ми орієнтувалися на доробок таких дослідників нових медіа: Б. Потятиник, М. Чабаненко, І. Аньєс, Ю. Лавриш. Відноси́нам церкви та Збройних сил присвячені дослідження О. Томчука, Ю. Решетнікова, С. Здіорука, Р. Кохальчука.

Хронологічні межі: 2019-2020 рр., пов'язані з періодом написання дослідження для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр»

Новизна запропонованого дослідження полягає у вивченні нових способів комунікації священнослужителів з військовими, зокрема комунікації через новомедійний інструментарій та соціальні мережі, та в аналізі особистих сторінок капеланів у соціальних мережах з погляду використання унікальних особливостей онлайн-платформи.

РОЗДІЛ I. НОВІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ КОМУНІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ

1.1 Нові медіа: специфіка і перспективи розвитку

Термін «нові медіа» є досить новим і став поширюватися лише у кінці ХХ ст. За визначенням Мирослави Чабаненко нові медіа – «це медіа нового покоління, ґрунтовані на цифрових і мережових технологіях глобального масштабу» [30;68]. До основних передумов їх виникнення відносимо: створення цифрового середовища, виникнення та поширення Інтернету, розвиток технологій інформаційного суспільства.

Перші українські сайти почали створюватися у 1993 – 1994 роках, журналістські серед них були лише поодинокі. У 1996 році в Інтернеті з'являється електронна версія журналу «Одеса». А з 1999 року в Україні виникають суто мережені видання, деякі з них працюють до сьогодні. Мирослава Чабаненко так характеризує перші онлайн-ЗМІ: «Перші інтернет-ЗМІ порівняно з сучасними були, ясна річ, примітивними щодо дизайну, способів подачі інформації і роботи з аудиторією. Сайти газет фактично повторювали паперові версії на моніторі комп'ютері» [30;28]. Аудиторія таких ресурсів була незначною, вдома Інтернетом ще ніхто не користувався.

У 2000-х роках ставлення до Інтернету змінюється: з'являються веб-сайти кількох телеканалів, проходить інтенсивна комп'ютеризація. Під час Помаранчевої революції роль та сила Інтернету тільки збільшилася, люди зверталися до веб-ресурсів у пошуку правдивої інформації.

В другій половині 2000-х рр. в Україну прийшло поняття Web 2.0, яке стало якісно новим витком у розвитку веб-сервісів, викликаним «усвідомленням можливості ефективнішого використання властивостей вебу» [30;32-33]. На відміну від Web 1.0, де були обмежені можливості для користувачів взаємодіяти чи змінювати зміст сайту, особливістю Web 2.0 стало залучення відвідувача до продукування інформації та акцент на соціальних мережах. У Web 2.0 визначальними є співучасть у створення контенту, можливість змінювати та поширювати інформацію. Прикладом цього стали

соціальні мережі, які почали активно використовувати на початку ХХІ століття і зараз вони відіграють важливу роль у роботі журналістів.

На сьогоднішній день, нові медіа, наділені своїми, лише їм притаманними характеристиками та є своєрідним поєднанням трьох інших видів ЗМІ. Французький журналіст Ів Аньєс у «Підручнику з журналістики» говорить про такі переваги інтернет-ЗМІ: миттєвість, архівування, глибина, інтерактивність, розмаїття допоміжних засобів (аудіо, відео, текст) та гіпертекстова навігація.[1]. Однією з найважливіших сьогодні є миттєвість, або оперативність, що дає змогу подавати інформацію одразу, читачі буквально можуть стежити за розвитком подій «на живо». Ще одна перевага – це можливість доповнювати інформацію новими деталями, розвивати її, а при потребі редагувати написане, це те, що наразі є недоступним для журналіста у традиційних ЗМІ.

Особливого поширення набувають конвергентні ЗМІ, власне конвергентність називають однією з ознак нових медіа. Термін походить із галузі економіки і позначає процес злиття. У сфері нових медіа конвергентність проявляється в існуванні об'єднаних редакцій, які продукують новини для різних платформ: сайт, радіо, телеканал.

Окрім ряду переваг, новомедійний простір має свої недоліки. Перш за все, це поширення не до кінця перевіреної чи осмисленої інформації. До недоліків відносимо і необхідність певного обладнання, наприклад комп'ютера, доступу до Інтернету. Для грамотного користування Мережею часто необхідне навчання. Мирослава Чабаненко називає проблемами, породженими Інтернетом – інформаційний бруд, хакерство, низьку якість повідомлень, порушення авторських прав, фальшивість та надмірну сенсаційність [30;55]. Окрім цього, великий масив інформації, яка постійно оновлюється, вимагає від читачів більше часу на її осмислення та розуміння.

Щодо перспективи розвитку нових медіа, Борис Потятиник наводить три можливих варіанти.

Перший: Інтернет-медіа не будуть конкурувати з традиційними, а телебачення ще довго зберігатиме панівну роль. Свою аудиторію не втратять ні газети, ні радіо, оскільки завжди залишатимуться прихильники саме цих ЗМІ.

Другий варіант: постійні конфлікти між мережевими ресурсами і традиційними, в результаті яких «традиційні ЗМК навряд чи здадуться без бою, проте раніше чи пізніше фортеця "старих" медіа таки впаде» [21;13].

Третій варіант: передбачає взаємне запозичення технологій, кроки до об'єднання і як результат – зменшення їх кількості і, можливо, навіть зведення до єдиного медіуму.

1.2 Соціально-політичні події в Україні як передумова дискусії про військове капеланство

Події на Сході України, які розгорталися у березні 2014 року, стали причиною поширення і розвитку такого явища як військове капеланство. Тоді гостро постала потреба присутності священнослужителів у війську поруч зі своїми вірними. На запит держави Церква почала скеровувати священників для душпастирської служби у військових формуваннях. «Згідно із даними сайту ТСН, у зону проведення антитерористичної операції відправляються близько 200 священнослужителів різних українських конфесій» [13;64].

Від Української Греко-Католицької Церкви (далі – УГКЦ) на Схід вирушили священники, які ще до війни працювали з військовими під керівництвом Департаменту військового капеланства Патріаршої курії УГКЦ. Цей орган заснований 3 жовтня 2006 року. Його метою є створення постійно діючої системи забезпечення пастирської опіки військовим – вірним УГКЦ на всій території України та координація цієї діяльності.

Капелани Православної Церкви України (далі – ПЦУ) із 2014 року також приєдналися до служіння військовим і чисельно вирушили на Схід. У своїй діяльності вони підпорядковуються Синодальному управлінню військового духовенства. Орган утворено 15 грудня 1999 року з метою взаємодії та здійснення душпастирської роботи між капеланами та військовослужбовцями. Окрім цього, управління займається підготовкою капеланів, співпрацює з

Міністерством оборони, військовими формуваннями та центральними органами виконавчої влади.

Хоч війна на Сході України стала однією з передумов розвитку і поширення військового капеланства, але насправді це поняття не нове. Військова служба в Україні, за винятком радянських часів, завжди супроводжувалася духовною опікою церкви. На цьому наголошує релігійний експерт Юрій Решетніков. Він зазначає, що ще за Київської Русі священники супроводжували своїх полководців у походах, щоденно проводили богослужіння. «До 1917 року в армії і на флоті Російської імперії перебувало близько 5000 військових священників» [23;213]. Українці у лавах австрійської армії також могли отримувати духовну підтримку. Військове душпастирство мало місце і в частинах Українських Січових Стрільців, Української Народної Республіки, Української Галицької Армії, Карпатської Січі та Української Повстанської армії.

З поширенням військового капеланства, постала проблема правового врегулювання статусу капелана і створення відповідного інституту. Сьогодні така структура вже існує у всіх країнах НАТО. Юрій Решетніков наводить приклад США, де вже з 1775 року діє інститут капеланства. На кожен військовий округ відведено 20 капеланів і по одному священнослужителю на 1200 військовослужбовців. Корпус військових капеланів налічує кілька тисяч офіцерів-капеланів, які належать до 120 конфесій. Крім звершення богослужінь, індивідуальних бесід, щоденних молитов, капелани США залучені до програм у боротьбі з алкоголізмом та наркоманією, дотримання рівних можливостей, людському самовдосконаленню.

Сьогодні такий досвід переймають й українські капелани. До прикладу, в Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного двічі на тиждень для курсантів проводять релігієзнавчий та молитовний гуртки, виділяють час для роздумів і спілкування з духівниками. Військові капелани супроводжують їх на полігонах, проводять там богослужіння, організовують для курсантів міжнародні паломництва, під час яких відбувається щорічна

зустріч військових з Папою Римським. Крім цього, Національна академія сухопутних військ у листопаді 2017 року стала базою для перших в історії України навчань військових капеланів. Впродовж двох тижнів вони опановували основи військової справи, військово-психологічну підготовку та обмінювалися досвідом [28].

Наразі в Україні лише проводяться напрацювання та консультації щодо створення інституту капеланства, але початок цього процесу вже закладено. У 2016 році вийшла постанова Кабінету Міністрів України про введення посади капелана у військових частинах [22]. Це стало першим кроком для переведення діяльності капелана у правову площину. Процес досить тривалий, адже кожна церква, релігійна громада має власні позиції щодо соціального забезпечення, оплати праці, працевлаштування. Військовий капелан УГКЦ Андрій Хомишин в інтерв'ю «Духовна велич Львова» так коментує перебіг створення цього органу: «Інститут капеланства в Україні справді до кінця не сформований, зараз проводяться певні напрацювання. В першу чергу над цим працює департамент Патріаршої курії у справах душпастирства силових структур, орган знаходиться в Києві і вони предметно займаються цими питаннями. За роки своєї праці ми вже виробили таку модель, яка в нашому випадку є найбільш ефективною і допомагає нам звершувати усі види капеланства» [16].

Про необхідність створення інституту капеланства заявляє і Предстоятель ПЦУ. Відповідне звернення опубліковане на його офіційній сторінці у Фейсбук. Митрополит наголосив, що держава має чітко означити роль капелана в українські армії і звернути особливу увагу на те, щоб кожен капелан був соціально захищеним. А закон має закріпити і ще раз підтвердити життєву необхідність духовного служіння для українських військовослужбовців.

Військові капелани ПЦУ о. Дмитро Поворотний та о. Сергій Сущенко в коментарі для «ТСН» також звертають увагу на потребу соціального забезпечення, адже є священики, які під час бойових дій отримали травми або важкі поранення, але, на відміну від військових, не мають жодних соціальних гарантій[3].

1.3. Комунікація військових капеланів за допомогою офіційних веб-ресурсів

Поширення впливу нових медіа і зростання ролі соціальних мереж змушували духовенство шукати різні шляхи для спілкування зі своїми вірними. Одним із можливих варіантів стало створення офіційних веб-ресурсів Церкви. Науковець Ігор Скленаар акцентує на тому, що релігійні веб-ресурси відіграють «особливу роль у формуванні релігійної свідомості громадян Української держави» [24]. До того ж навіть Церква закликає священнослужителів сповна використовувати всі можливі ресурси для євангелізації та катехизації. Адже вони дають можливість Церкві відкрити себе сучасному світові «Вони допомагають Церкві пізнати погляди й життєві настанови сучасників. Адже Господь велів Церкві проголошувати спасіння тією мовою, яку люди розуміють, і не стояти осторонь тих справ, що найбільше їх непокоять» [29;12].

Військові капелани Української Греко-Католицької Церкви для комунікації використовують такі онлайн-ресурси:

Капеланство.info – інформаційний портал пасторального та соціального служіння капеланів Львівської Архиепархії УГКЦ. Портал складається з восьми рубрик, у яких відображають різні напрями роботи священників. Інформацію про роботу саме військових капеланів подано у категорії «Новини» в рубриках «Гарнізонний храм» та «Військове капеланство». Новини у цих рубриках оновлюються 4-5 разів у тиждень тому можемо говорити, що портал працює оперативно, а подана інформація є актуальною.

На порталі відображають роботу «Центру військового капеланства» – це релігійна організація Курії Львівської Архиепархії, яка здійснює служіння у військових навчальних закладах та військових частинах Збройних сил України. Окрім новин, на порталі «Капеланство.info» публікують відео-сюжети, інтерв'ю, роздуми військових капеланів, регулярно з'являються репортажі. Портал має свою сторінку у Фейсбуці, за якою стежать більше 1 500 людей. Значну увагу тут приділяють благодійній роботі, регулярно публікуючи інформацію про збір коштів та звіти про їх надходження. Найчастіше на

порталі публікують новини з Гарнізонного храму, адже саме він є осередком для усіх капеланів. У багатьох країнах є церкви для військовослужбовців, у Львові її відкрили у 2011, до того протягом 65 років храм був закритий, у ньому зберігалось більше 3.5 млн унікальних книг. Сьогодні поряд з релігійною роботою, тут проходять різноманітні заходи, навчання, відкриті лекції, зустрічі з іноземними гостями. Храм став місцем, де записувалося багато інтерв'ю, оглядів та прямих трансляцій. Завдяки цьому Церква стає відкритою, наближеною до людей, особливо до молоді, а капеланське служіння – більш зрозумілим та доступним. На важливості таких процесів акцентує владика Степан Сус: «Ми навіть не знаємо, можливо, Ісус Христос теж використовував би сучасні засоби комунікації для духовних настанов. Принаймні ми використовуємо для того, щоб говорити його словами до людей» [26].

Сайт Департаменту військового капеланства Патріаршої курії Української Греко-Католицької Церкви працює за схожим принципом. Ресурс складається із семи рубрик: Інформація у рубриці «Новини» та «Анонси» оновлюється оперативно та супроводжується фото. Події, які висвітлюють на сайті, не обмежені територіально, а стосуються різних регіонів країни. Однак, новини з Києва, Львівщини та Сходу переважають. Ресурс має свою сторінку у Фейсбуці, за якою стежать більше 3 400 тисяч людей.

Військові капелани Православної Церкви України для комунікації з вірними також використовують можливості нових медіа.

Елеос-Україна – онлайн-платформа створена для взаємодії неурядових організацій, релігійних громад та державного сектору з метою вирішення соціальних проблем різних верств населення. На сьогодні мережа «Елеос» працює по всій країні, головою обрано о. Сергія Дмитрієва. Капеланська діяльність знаходить відображення у різноманітних проектах, таких як «Турбота Hub» – центр адаптації для ветеранів війни, «Книжки для Сходу» – наповнення бібліотек на Сході книгами; «Project W» – англomовний театр для ветеранів. Після закінчення проектів та акцій на сайті підводять підсумки роботи. Інформація у рубриках оновлюється, але не досить часто. За

актуальними новинами можна простежити на сторінці «Елеос-Україна» у Фейсбуці, за нею стежать більше 8 000 тисяч людей.

Синодальне управління військового духовенства – сайт, що висвітлює діяльність військових капеланів Православної Церкви України. Містить шість рубрик: «Діяльність», яка ще поділяється на три підрубрики: новини, анонси та особистості служіння. «Новини» оновлюється часто, тоді як дві останні категорії не наповнені взагалі. Категорія «Військові потребують» складається з одного оголошення 2015 року. Вважаємо, що оновлення саме цієї категорії є важливим і пріоритетним, адже є чимало охочих допомогти армії, які будуть зголошуватися на такі заклики. У розділі «Матеріали» подано декілька статей про історію військового капеланства та служіння отців. Як бачимо, активної діяльності на цьому сайті не ведеться, а більшість рубрик взагалі не оновлюються. У той час як сторінка Синодального управління військового духовенства у Фейсбуці подає інформацію оперативно. Новини публікують кожного дня, додаючи також фото або відео. За цією сторінкою стежать більше 10 000 тисяч людей.

У своїх посланнях Церква звертає увагу на використання медіа для роботи священнослужителів. «Тому, крім традиційних засобів, таких як свідчення життям, вивчення катехизи, особисті контакти, народна побожність, Літургія та інші релігійні обряди, Церкві для справ євангелізації й катехизації важливо застосовувати і медіа» [29;12]. Тож, для своєї комунікації, військові капелани часто використовують можливості новомедійного простору. Практично усі вищезгадані ресурси відповідають таким характеристикам нових медіа, як мультимедійність, інтерактивність, оперативність у поданні інформації, актуальність та вичерпність.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Розвиток і поширення нових медіа вплинули на усі сфери суспільного життя. Винятком не стала Церква і капеланський рух зокрема. Офіційні органи УГКЦ та ПЦУ, які координують діяльність капеланів, мають свої онлайн-ресурси та сторінки у соціальних мережах. Там вони регулярно звітують про роботу священників, підтримують зворотний зв'язок з читачами.

Можемо зробити висновок, що створення вищезгаданих ресурсів і активне використання соціальних мереж позитивно вплинули на роботу капеланів. Вони отримали можливість комунікувати без обмежень, особливо це актуально для військових, які перебувають у закритих частинах і не мають змоги спілкуватися офлайн. Зважаючи на те, що у військових закладах навчаються здебільшого молоді люди, для них це може стати вагомим аргументом на користь Церкви. У такий спосіб Церква заохочує бути активними християнами і шукає нові підходи для співпраці, наближує духовенство до своїх вірних. Окремо можемо виділити благодійну діяльність, яку капелани регулярно організовують завдяки онлайн-ресурсам. Вони знаходять відгук у читачів, а звіти про зібрані кошти постійно оновлюють.

Тому можемо зробити висновок, що капелани УГКЦ та ПЦУ виходять на новий рівень спілкування з військовими, шукають можливостей, щоб перебувати в одному просторі з вірними своєї Церкви. А з розвитком і стрімким поширенням інноваційних технологій - саме таке спілкування є важливим і пріоритетним.

РОЗДІЛ II. ПОЗИЦІОНУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ У НОВИХ МЕДІА

2.1. Формат комунікації священників УГКЦ у нових медіа (на прикладі владики Степана Суса, о. Андрія Зелінського, о. Андрія Хомишина, о. Тараса Михальчука)

Капелани Української Греко-Католицької Церкви: владика Степан Сус, о. Андрій Зелінський, о. Андрій Хомишин та о. Тарас Михальчук вже тривалий час працюють з військовими. Священники використовують для комунікації можливості нових медіа і є активними користувачами соціальних мережах.

Владика Степан Сус – єпископ УГКЦ (від січня 2020), більше 16-ти років працював з військовими як капелан, до лютого 2020 року – настоятель Гарнізонного храму святих апостолів Петра і Павла. Зараз виконує обов'язки голови Пасторально-міграційного відділу Патріаршої курії, Генеральний капелан Співки української молоді. За своє служіння у ЗСУ неодноразово отримував державні нагороди. Він ініціював створення релігійної організації «Центр військового капеланства» та інформаційного ресурсу «Капеланство.info», а 6 грудня 2011 року йому вдалося повернути УГКЦ храм святих апостолів Петра і Павла, який тепер є осередком капеланської роботи.

В інтерв'ю Інні Березницькій отець зазначив, що у роботі з військовими важливо навчитися виходити за стандартні рамки. Тут не йдеться про порушення правил Церкви, а про вміння пристосуватися до життя у сучасному світі: «Бог дав мені силу і розум для того, щоби правду, яку він залишив для нас, ми могли проповідувати новими методами. І капеланство зветься капеланством через те, що тут священник завжди стоїть перед різними моделями праці. Він не може вийти до курсантів чи офіцерів і говорити їм годинну проповідь. Вони такого священника просто не зрозуміють або й зненавидять» [25]. Тому у своїй комунікації з військовими священник активно використовує можливості нових медіа, неодноразово звертав увагу на важливість нових форм спілкування, закликав не боятися застосовувати сучасні засоби, якщо вони допоможуть знайти підхід до людини, щоб залучити і

привести її до Церкви. Навіть, Ісус використовував би радіо чи Інтернет для своїх проповідей, якби мав таку можливість: «Він би зареєстрував собі сторінку у Фейсбуці і аккаунт у Твіттері або в Інстаграмі. Він би не боявся використовувати сучасні засоби комунікації...», - зазначає владика Степан [4].

Він активний у соціальних мережах, а також є відомою медійною постаттю: інтерв'ю з ним часто з'являються на сторінках різноманітних сайтів, а відео його навчань та духовних роздумів набирають на відеохостингуЮтуб сотні переглядів. За сторінкою священика у Фейсбуці стежать більше 18 000 тисяч людей. Нові дописи у ній з'являються декілька разів на день, переважно це фото із лаконічними підписами, репости з інших ресурсів, анонси подій.

До призначення єпископом більшість публікацій стосувалися його роботи військового капелана та настоятеля Гарнізонного храму. Зараз ситуація дещо змінилася, але і дотепер завдяки його дописам можна дізнатися про всі події, які відбуваються у церкві. Діяльність владики Степана як капелана досі ілюструють фото з військовими, курсантами, керівництвом Збройних сил, представниками релігійних місій, відвідані заходи та проведені зустрічі. Все це регулярно з'являється на його сторінці. Зазвичай, інформація, що стосується військових позначена хештегом #наші. Крім цього, використовує Фейсбук для комунікації з курсантами, а це переважно молоді люди, які звикли про все дізнаватися з Інтернету. «Навіть коли курсанти, молоді хлопці віком 17-20 років, приходять на недільну літургію, я про це пишу – бо чим не мотивація для інших юнаків та юнок прийти до Бога? Часто звичайне фото може сказати більше, ніж годинні проповіді» [31].

Робота з військовими – це діяльність, яку владика Степан найбільш повно розкриває у цій соціальній мережі. Натомість фотографій чи публікацій, які ілюструють особисте життя і не пов'язані з Церквою та служінням, практично немає. У своїх інтерв'ю часто звертає увагу на багатофункціональності капелана, високій стресостійкості, адже служіння нелегке, накладає багато обов'язків. У відповідь на запитання, чи важко бути священиком каже: «Пригадую день, коли мав похорон, хрестини, шлюб, парастас. Увечері

сповідав у реанімації чоловіка перед смертю. Після того запросили на день народження. За столом спитали, як у мене минув день. Відповів: "Якби розказав, то не знаю, чи ви хотіли би святкувати"» [6].

У період карантину закликав максимально використовувати сучасні засоби комунікації і молитися онлайн. Під час прямої трансляції з журналісткою Мар'яною Романяк акцентував на тому, що ці нові обставини можуть відкрити Церкву для молоді, яка «живе зараз в онлайн-просторі і користує з таких засобів комунікації» [5].

За схожим принципом веде свою Інстаграм-сторінку. Після призначення єпископом, його комунікація у цій соціальній мережі дещо змінилася. Раніше прямі трансляції, розмовні «історії» владика практично не публікував. Тепер таке наповнення з'являється регулярно, часто можна почути звернення до молоді: «Молодь не терпить серйозних і віддалених авторитетів. В Instagram один чоловік писав: не може повірити, що йому єпископ відповів. Але це церква ХХІ століття» [6]. Кожного дня поширює фото, зазвичай без підпису, але завжди додає хештеги і позначає місце перебування.

Отець Андрій Зелінський – заступник керівника Департаменту військового капеланства, перший військовий капелан при штабі АТО, на фронті перебуває з 2014 року, а в капеланстві – з 2006. Священик має три освіти: філософську, яку здобув у США, богословську – в Італії та політологічну в Києві. Знає 10 мов. З початком війни провадив душпастирську діяльність у польовому храмі Архистратига Михаїла, неподалік Слов'янська. Далі були Краматорськ, Піски, Дебальцеве та багато інших міст на Сході України. З літа 2017 року як військовий капелан працював у 36-й окремій бригаді морської піхоти. Для того, щоб носити берет морського піхотинця, разом із бійцями подолав смугу перешкод.

Журналістка Дарина Рогачук так характеризує капелана: «Він дуже нетиповий і сучасний священик. Йому недостатньо бути просто військовим капеланом – щоб краще відчувати українських воїнів і бути з ними на рівних. А ще любить щодня фотографуватися і робити селфі – щоб пам'ятати кожен день,

емоцію і людину, з якою він бачився. "Додавайтеся до мене в Інстаграм", – остаточно підкорює своєю неординарністю капелан»[8].

Військовий капелан використовує нові підходи у комунікації зі своїми вірними: має власний блог, веде сторінки у соціальних мережах, а на відеохостингу Ютуб можна переглянути його інтерв'ю, проповіді та виступи на різних заходах. Також він став героєм стрічки «Капелани» – одного із проектів «Живого Телебачення». Основне завдання фільму – показати війну очима священників, його переглянули більше 11 000 тисяч людей.

У своїх інтерв'ю о. Андрій наголошує на тому, що капелан має бути завжди поруч з військовими, а особливо, коли вони перебувають на Сході, на передовій. За його сторінкою у Фейсбуці стежать більше 8 000 тисяч людей. Дописи тут з'являються 2-3 рази на день. Капелан поширює інформацію про роботу Департаменту військового капеланства, Інституту лідерства та управління, висвітлює свою благодійну та освітню роботу, розповідає про проведені лекції, участь в конференціях, тренінги, благодійні марафони.

Хоча капелан не коментує політичні події, у період всеукраїнського карантину, він регулярно поширював інформацію з офіційних сторінок уряду, повідомлення із медичних закладів, звернення до лікарів. В ефірі інтернет-радіо «Воскресіння» звертає увагу на те, що Слово Боже через карантин та ізоляцію не стали для людей недоступними, а навпаки спонукали Церкву шукати нову дорогу до суспільства, інші шляхи та способи, щоб задовольняти потреби вірних [14].

Сторінка в Інстаграмі налічує більше 2 000 тисяч підписників. Фото зазвичай дублюються з Фейсбуку, усі вони без підписів. Нові світлини з'являються неперіодично і набирають від 100 до 300 вподобань, коментарів небагато.

Соціальні мережі отець Андрій використовує не лише для комунікації з військовими, а й для постійного самовдосконалення, пошуку нових ідей, формування особистої цілісності. Про це він розповів в інтерв'ю Мар'яні Зеленюк: «Зрештою, соціальні мережі це теж засіб для євангелізації, для

проповіді, для спілкування, для формації, то чому б ними не скористатися? А сьогодні – вони ще й поле бою за покоління нової якості» [15].

Кредо свого служіння називає слова: «Бути поруч із солдатом, аби нахилити до нього саме небо». Таке завдання він поставив собі ще на початку капеланської роботи, коли обіцяв кожен ранок проводити з курсантами. За цим принципом отець Андрій наповнює свої сторінки у соціальних мережах: показує обличчя людей з якими доводиться працювати, ділиться виключно приємними моментами. На його сторінках у Фейсбук та в Інстаграмі немає публікацій з негативним змістом. Це можемо назвати характерною рисою його комунікації – ділитися і показувати лише життєствердну інформацію. У соціальних мережах, своїх численних інтерв'ю о. Андрій майже ніколи не згадує про труднощі на війні, втрати друзів. Винятком стала розмова, опублікована 27.02.2020 на сайті Департаменту військового капеланства Патріаршої курії УГКЦ. Священик розповів про внутрішню боротьбу та бажання покинути капеланство: «...початок 2015, коли постійно втрачаєш друзів. Люди, в яких ми себе інвестуємо, забирають частинку нас із собою. Нас стає менше. Якось частина нашого життя конвертується в тінь. Якось, пам'ятаю, я собі сказав: "Усе, ще один – і я піду з капеланства! Більше не зможу"» [2].

Отець Андрій Хомишин – військовий капелан, у цій структурі працює вже більше 10 років, проводить душпастирську діяльність серед курсантів Національної академії сухопутних військ, є настоятелем храму св. Архистратига Михаїла, що на території академії. З лютого 2020 виконує обов'язки синкела у справах в'язничного капеланства, опіки військових, студентів і сиріт Львівської Архиепархії УГКЦ. З початком військових дій неодноразово їздив на Схід. Зараз допомагає військовим після повернення з фронту. «Нашим завданням сьогодні є допомагати військовим повернутися до нормального, мирного способу життя. Сповідь – це є добрий інструмент для цього. Будучи почутим, воїн стає на шлях подолання цих переживань» [17].

До свого призначення синкелом священник не був активним у соціальних мережах, хоча його онлайн-проповіді, інтерв'ю та коментарі часто з'являлися на різноманітних інтернет-ресурсах. Після призначення на посаду, сторінка у Фейсбуці стала одним із способів його комунікації. Дописи з'являються декілька разів на тиждень. Священник інформує про роботу Гарнізонного храму, Центру військового капеланства, повідомляє про акції та заходи, у яких бере участь, регулярно поширює анонси подій. Особливу увагу звертає на проблеми армії, акцентує на ставленні людей до добровольців, ветеранів, волонтерів. У своїх дописах транслює заклик до дії, боротьби, поваги до військовослужбовців. Так військовий капелан здійснює просвітницьку роботу, наголошує на важливих істинах сьогодення та не дозволяє темі війни зникнути з інформаційного поля. Його комунікація у Фейсбуці не обмежується лише релігійними темами. Можемо зазначити, що така широка комунікація у соціальній мережі сприяє покращенню відносин між капеланом і військовим, адже бійці бачать перед собою перш за все не священника, а людину, яка здатна їм допомогти у конкретних ситуаціях. На цьому о. Андрій наголошує в інтерв'ю «Духовна велич Львова»: «На початках ми були тими, хто просився йти на службу, а тепер часто все трапляється навпаки... військові зрозуміли, наскільки капелан може бути дієвим і реально вирішувати їхні проблеми» [16].

Карантин в Україні позначився на комунікації військового капелана. У церкві, де о. Андрій є настоятелем, організували проведення онлайн-трансляцій. Тепер переглядати богослужіння можна на Фейсбук-сторінці священника. Ці дописи збирають десятки поширень та сотні переглядів. Окрім Літургій, охочі можуть приєднуватися до онлайн-занять, переглядати прямі трансляції молитов з «Живого телебачення», включення із Гарнізонного храму. Вихід капелана в онлайн-простір дещо змінив формат його спілкування, відкрив нові можливості для діалогу та взаємодії з військовими.

Отець Тарас Михальчук – військовий капелан з 11-річним досвідом, настоятель Гарнізонного храму святих апостолів Петра і Павла (з лютого 2020). Покликання до капеланства відчув ще під час навчання у семінарії, коли

відвідував зустрічі з військовими, проводив із ними заняття. У комунікації з військовослужбовцями головними принципами називає простоту і щирість, радить спершу стати для них другом і лише після цього починати говорити про релігію.

Священик активний у соціальній мережі Фейсбук, сторінку веде вже більше 6-ти років. В інтерв'ю «Духовна велич Львова» розповів, що у такий спосіб він намагається вносити свою лепту позитиву. Також Фейсбук дає змогу згадати про важливі життєві моменти, допомагає завжди залишатися на зв'язку. Особливістю переписок з військовими називає те, що вони завжди максимально конкретні та лаконічні. Окрім цього, через соціальні мережі капелани можуть нагадувати людям про війну. «Також, соціальні мережі дозволяють доносити до людей тему війни, про яку вони, можливо, не знають або не помічають. З іншої сторони, соціальні мережі сприяють спілкуванню з військовими, дозволяють постійно бути з ними на зв'язку. Завдяки цьому, багато військових навіть познайомилися з моєю родиною, інколи висилаю їм сімейні фото, це дуже їх підтримує» [19].

Дописи у Фейсбуці о. Тараса з'являються кожного дня. Найбільше у мережі представлено діяльність Гарнізонного храму: мистецькі заходи, зустрічі з гостями, онлайн-екскурсії храмом, реставраційні роботи. Також публікує свої роздуми про людські чесноти, гріхопадіння, щоденні молитви. Ці лаконічні дописи інколи дублює англійською мовою, додає цитати з Біблії. Священик ділиться фото пам'яток архітектури із закордонних відряджень, коротко описує місця, де побував. Найповніше висвітлює у Мережі свою діяльність військового капелана: публікує дописи про роботу «Центру військового капеланства», зустрічі з курсантами та офіцерами, родичами загиблих, поширює новини про ситуацію на Донбасі, фото з поїздок на Схід, інформує про роботу капеланів, які там перебувають.

Особливу увагу звертаємо на благодійну та волонтерську роботу, про яку о. Тарас розповідає на своїй сторінці. Оскільки у Гарнізонному храмі регулярно проходять благодійні акції, отець висвітлює кожен етап їх проведення. Окрім

допомоги військовим, показує збір коштів для сиріт, в'язнів, малозабезпечених сімей. З березня 2020 року ще одним напрямком стала підтримка лікарів та хворих на коронавірус. Завдяки оголошенню на Фейсбук-сторінці навіть вдалося придбати апарат штучної вентиляції легень. Окрім цього, з початком карантину в Україні, Гарнізонний храм веде постійну онлайн-трансляцію усіх богослужінь. Їх в середньому переглядають більше 10 тисяч людей, залишають сотні коментарів та схвальних відгуків. Користуючись Мережею, отець часто звертається до людей із закликом бути вдома, пропонує різні способи духовного єднання з Церквою.

2.1 Формат комунікації священників ПЦУ у нових медіа (на прикладі о. Сергія Дмитрієва, о. Костянтина Холодова, о. Михайла Дульки та о. Дмитра Поворотного)

Священники Православної Церкви України активно використовують нові медіа для комунікації з військовими та вірними своєї Церкви.

Отець Сергій Дмитрієв – до війни був громадським діячем, священником Української Православної церкви Московського Патріархату, медичним капеланом у міській Херсонській лікарні та СНІД-центрі. У 2014 році, після поїздки на Схід, переходить до Київського патріархату та стає капеланом 30-ї бригади ЗСУ. Після цього починається його активна капеланська та благодійна робота. У липні 2014 року створив і очолив громадську організацію «Eleos-Ukraine», діяльність якої спрямована на підтримку громадських та волонтерських ініціатив. З ініціативи «Eleos-Ukraine» на території Михайлівського монастиря з'явилася Стіна Пам'яті, з фотографіями воїнів, які віддали своє життя за цілісність України з часів Майдану. Ця організація має свою веб-сторінку, яка відіграє важливу роль у комунікації священника.

Для допомоги військовим в «Eleos-Ukraine» діє ряд проектів. Наприклад, у Михайлівському монастирі капелан відкрив «Турбота Hub» – приміщення з комп'ютерами, Інтернетом, де ветерани війни можуть отримати консультацію, відвідати заняття з арт-терапії, пройти бізнес-тренінги, просто поспілкуватися з

волонтерами. Ще один проект має назву: «Книжки для Сходу». Його мета – забезпечити три дитячі бібліотеки в «сірій зоні» Донбасу сучасною українською літературою і доступом до Інтернету. Діяльність цих проектів була б неможливою без використання сучасних технологій та нових способів комунікації. На офіційному сайті «Eleos-Ukraine» постійно з'являються дописи з проханнями про підтримку для різних проектів, у такий спосіб залучають до роботи людей, знаходять волонтерів, меценатів.

На офіційній сторінці фонду «Повернися живим» отця Сергія характеризують як нетипового священика, який руйнує стереотипи та може знайти спільну мову з будь-якою людиною, незалежно від національності та віросповідання, а соціальна мережа Фейсбук навіть частково вплинула на його перехід від Московського патріархату до Київського у 2014 році. Це трапилося після довгої поїздки власним авто на Схід. Про цей випадок капелан розповів в інтерв'ю: «Я заїхав до Лаври, ну все-таки це ж моя церква. І попросив, мені потрібно було на той момент 500 грн, поміняти чотири колеса. На цій резині вже їхати було неможливо. І мені сказали, що грошей немає, все складно і так далі. Я просто пишу пост у Facebook і дивлюся, хто мені надсилає гроші – греко-католики, Київський патріархат... І я думаю: "А що я роблю у цій церкві?"» [11].

За сторінкою військового капелана у Фейсбуці стежать близько 3 000 тисяч людей. Більшість дописів стосуються його роботи військового капелана і керівника громадської організації «Eleos-Ukraine». На сторінці переважають фотографії та репости з інших ресурсів, зазвичай дописи з'являються кожного дня. У період карантину інформація про соціальне служіння переважала. Священик активно висвітлював інформацію про боротьбу з вірусом, закликав до пошиття масок, збору харчових наборів для малозабезпечених, надавав роз'яснення щодо проведення Літургій, відповідав на запитання в коментарях, поширював записи прямих ефірів та програм, у яких брав участь. Під час карантину їхня кількість значно збільшилася. Ці трансляції в середньому переглядають близько 300 людей.

Дописи публікує українською мовою, інколи польською та російською. У них ділиться роздумами про певні історичні події, піднімає питання української мови, самопожертви, додає до них цитати з Біблії. Публікації набирають від 20 до 100 вподобань, невелику кількість коментарів та десятки поширень. Інколи його дописи, з посиланням на Фейсбук, публікують онлайн-ресурси.

У грудні 2018 року на Ютуб-каналі Романа Скрипіна опубліковано випуск за участю військового капелана. Під час програми обговорювали роль духовенства в армії та суспільстві, створення ПЦУ, ставлення українців до події на Майдані та Сході України. Глядачі активно коментували пряму трансляцію, та залишали переважно схвальні відгуки. Загалом випуск переглянули більше 5 000 тисяч людей.

В інтерв'ю Дар'ї Бурій отець наголошує, що варто боротися з стереотипами нібито Церква віддалена від людей і «запорошена» [20]. Своїм служінням показує, як не порушуючи істин Церкви, можна активно працювати, використовуючи для цього нові методи, відходячи від стереотипів.

Військовий капелан **отець Костянтин Холодов** – священник Православної Церкви України, був головним військовим капеланом АТО. З перших днів стояв на Майдані, участь в Революції Гідності плавно перейшла в капеланське служіння на фронті. Про це згадується на сайті «Ветерани.ua»: «Коли на Сході України тільки почалася війн кинули клич в парафіях і за місяць зібрали для армії 75 тонн продуктів, білизну, одяг. І тоді виникло питання: а хто ж все це повезе на фронт? Отець Костянтин зголосився першим. А коли приїхали на фронт вдруге, провели молебень - отримав пропозицію від командира, який, на прохання хлопців, запропонував лишатися з ними і стати капеланом» [12]. Півтора року знадобилося капелану, аби разом із Синодальним управлінням військового духовенства організовували капеланську роботу в АТО. За свою діяльність нагороджений недержавним срібним орденом «Народний Герой України».

Отець Костянтин веде сторінку у Фейсбуці, має блог на інтернет-ресурсі «Обозреватель», був одним із героїв циклу програм «Обличчя Майдану», а на відеохостингу Ютуб можна переглянути різноманітні програми з його участю.

До соціальної мережі Фейсбук приєднався у вересні 2011 року. Зараз за його сторінкою стежать 9 000 тисяч людей. Нові дописи з'являються кожного дня. На сторінці він часто коментує політичні події, супроводжує їх неоднозначними підписами, додає жартівливі фото. Священик реагує на важливі суспільні події, не залишає без уваги актуальні проблеми, для таких дописів використовує просторічну лексику. Ці публікації набирають багато коментарів та поширень. Окрім висвітлення священичого служіння, часто ділиться своїм особистим життям, пише про стан здоров'я, просить про молитву за певну потребу, розповідає про цікаві зустрічі, мистецькі заходи, які він відвідав. До таких дописів додає відео.

Із впровадженням карантинних обмежень священик регулярно інформував своїх читачів про зміни у церковному служінні, розпорядку, детально розповідав, як мають проходити Літургії. Наприкінці кожного допису просив вірян залишатися вдома та молитися своєю «домашньою церквою». У період карантину такі дописи значно збільшилися і з'являлися в мережі практично кожного дня.

Капеланське служіння широко висвітлюється у соціальній мережі. Священик показує робочі зустрічі, міжнародну комунікацію з представниками європейських країн, капеланами Збройних сил, постійно поширює новини з інших онлайн-ресурсів, додає до них свої коментарі, часто на його сторінці з'являються відео з бійцями, офіцерами, звернення керівництва Синодального управління. Публікації набирають від 100 до 500 вподобань, десятки поширень.

На сайті «Обозреватель», у рубриці «Блоги», опубліковано три статті капелана за 2014 рік. У матеріалі «Митрополит Епіфаній благословив нас бути присутніми на Майдані у найважчі часи...» священик ділиться враженнями від роботи з Предстоятелем ПЦУ. Ще один допис має назву «Чарівна Лугандонія хоче в Україну» – тут йдеться про спроби невизнаних республік ДНР і ЛНР

повернутися в Україну. Окрім блогу на сайті «Обозреватель», військовий капелан також публікував свої роздуми на веб-ресурсі «Київське православ'я». У них він розповідав про Майдан, християнство, боротьбу з душевним страхом. Нових публікацій отця Костянтина на цьому сайті наразі немає.

Отець Михайло Дулька – військовий капелан 80 окремої десантно-штурмової бригади ЗСУ, своє служіння розпочав з перших днів російської війни. Спочатку організовував збір коштів для придбання тепловізорів, медикаментів, відвідував військові госпіталі. З 2015 року Синодальне управління військового духовенства ПЦУ почало організовувати ротації капеланів на Схід. Отець пройшов відповідне навчання і в жовтні 2015 вперше поїхав у зону АТО. Після цієї поїздки вирішив зосередитися саме на капеланській роботі. «Перший досвід запам'ятався назавжди і можливо він був визначальним і став тим дороговказом, поштовхом, завдяки якому я укріпився в думці, що моє місце і моя праця є капеланство, що я як священник потрібний найперше військовим» [10]. До кожного військовослужбовця радить шукати свій підхід, починати з спільних інтересів, намагатися спершу стати для них другом, а вже потім – капеланом.

Священик веде сторінку у Фейсбуці, регулярно оновлює інформацію, 3-4 рази в день публікує нові дописи. Більшість повідомлень пов'язані з капеланською роботою, але інколи священник коментує суспільно-політичні події, поширює новини або цікаві факти з різних сфер життя. Часто пише у неформальному стилі, використовує гумор, підбирає жартівливі заголовки до фото. Дописи зазвичай набирають 50-200 вподобань та десятки коментарів. В інтерв'ю «Духовна велич Львова» розповів, що у соціальних мережах постійно спілкується з військовими, вони часто пишуть йому і просять допомоги або поради. «Я веду сторінку у Фейсбуці не для того, щоб публікувати гарні фотографії чи збирати лайки. Вона потрібна для того, щоб черпати інформацію та надавати її іншим. Намагаюся бути завжди доступним у Мережі» [18].

Капеланське служіння найбільше висвітлює у Фейсбуці. Він поширює фото з військовослужбовцями, розповідає про свої ротації на Схід, працю на

полігонах. Оскільки, служить у 80 десантно-штурмовій бригаді, багато новин стосуються роботи саме там. Капелан описує заходи, які відвідав разом з офіцерами, організовує для них зустрічі, відкритті лекції. Також у своїх дописах пише про благородну місію військових, закликає поважати та підтримувати їх. Згадує і про трагічні моменти на службі, публікує архівні світлини з 2014 – 2015 років, коли війна тільки починалася. Окрім фото, регулярно поширює відео, записи прямих трансляцій зі сторінки Синодального управління. Намагається чергувати текстову та візуальну інформацію.

Священик завжди подає актуальні новин. Наприклад, у період посту ділився своїми порадами, як краще пережити цей час, за потреби, надавав роз'яснення у коментарях, регулярно поширював цікаві факти, які стосуються церковного життя, пояснення різних традицій та їх походження. Часто поширює повідомлення з новинних ресурсів, послання Священничого синоду, розпорядження та звернення Митрополита. Використовуючи нові медіа, священик активно провадить благодійну роботу. Регулярно анонсує про збір коштів для військових, дає детальні описи всього, що необхідно придбати. Такі повідомлення привертають увагу ЗМІ. Його дописи поширюють онлайн-видання і в такий спосіб залучають ще більшу кількість людей до акцій.

О. Дмитро Поворотний з перших днів війни перебував на Сході. У 2014 році сам пішов у військкомат і попередив, що може бути капеланом. В інтерв'ю «Українські правді» розповів, що спочатку служив у 20-у батальйоні територіальної оборони, оскільки тоді ще ніхто не знав, як правильно оформляти капеланів на службу, отця відправили за документами, як військовослужбовця [9]. Далі було служіння у полку Дніпро-1, допомога багатьом бригадам. Зараз отець виконує обов'язки голови єпархіального відділу капеланської опіки Дніпропетровської єпархії ПЦУ. Він досить відомий у новомедійному просторі, інтерв'ю з ним регулярно публікують онлайн-видання, у 2015 році про нього зняли фільм «Капелан», а фото, на якому священик забирає у сепаратистів тіла українських військових, увійшло у топ-100 кращих фото 2015 року за версією Associated Press [27].

Отець Дмитро активно веде сторінку у соціальній мережі Фейсбук. Дописи з'являються 4-5 разів на день, оскільки він задіяний у багатьох релігійних проєктах, допомагає різним бригадам та полкам – географія його дописів дуже широка. Він пише про військовослужбовців із зони ООС, діяльність капеланів у м. Дніпро, роботу оперативного командування «Схід» ЗСУ, відвідує військові навчальні заклади по всій Україні і описує все побачене. Свої дописи публікує під певними хештегам. Наводимо деякі з них: #миРазом (хештег з'явився із початком карантину, стосується дописів про зміни у богослужіннях, боротьбу з вірусом), #яТакДумаю (міркування священника про політичні ситуації, духовні роздуми, науки, недільні проповіді), #НашаЦерква_ПЦУ (історії капеланів з ПЦУ, звернення Митрополита Епіфанія, новини із життя Церкви).

У Фейсбуці священник використовує неформальний стиль спілкування, іронічно описує деякі політичні події, відкрито висловлює свою думку про державних лідерів. Дописи набирають від 100 до 3 000 тисяч вподобань, сотні коментарів. Отець підтримує зворотний зв'язок з читачами, веде дискусії та відповідає на коментарі. Поряд з текстовою інформацією регулярно поширює відео. Вони також збирають тисячі переглядів і сотні поширень.

Основними темами, які висвітлює о. Дмитро є мир, допомога військовим, патріотичне виховання, акцентує на важливості капеланського служіння, пише про його особливості. Окрім теми війни, розповідає про своїх друзів, улюблену музику, регулярно публікує історичні факти, для цього використовує хештег #ІстФакт. Завдяки соціальній мережі організував волонтерську роботу, зібрав команду людей, які допомагають дітям на Сході: збирають для них подарунки, шкільне приладдя, організовують екскурсії для дітей із прифронтових зон.

Хоча тема капеланства є основною, але за допомогою нових медіа, священник також висвітлює соціальне служіння, проводить благодійну роботу, реагує на суспільно-політичні процеси та показує різні сфери свого життя.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

На прикладі капеланів УГКЦ та ПЦУ, ми розглянули, які можливості нових медіа можуть використовувати військові капелани у своєму служінні. Виокремили ряд переваг здійснення їхньої діяльності в онлайн-площині:

- одночасна комунікація з великою аудиторією;
- інформація надходить безпосередньо від першоджерела;
- можливість відстежити реакцію читачів на публікацію, зворотний зв'язок;

Згадані військові капелани використовують схожу модель комунікації, вони оперативно інформують суспільство про важливі події, відкриті до постійного спілкування у Мережі, намагаються писати доступною мовою та з певною регулярністю. Завдяки використанню соціальних мереж, підтримують тему війни, акцентують на проблемах війська, організовують роботу для їхнього вирішення. Порівнюючи комунікацію священиків у соціальних мережах Фейсбук та Інстаграм, можемо зробити висновок, що священики використовують Фейсбук для офіційної комунікації, представлення капеланської та волонтерської роботи. Тоді як Інстаграм ведуть у неформальному стилі, висвітлюють різні сторони свого життя.

За життям цих капеланів через соціальні мережі стежать тисячі людей, вони мають авторитет у суспільстві, а за своє служіння неодноразово отримували державні нагороди та відзнаки. У такий спосіб вони можуть впливати на формування громадської думки, утверджувати позитивний образ українського військового. Використання інструментарію нових медіа сприяє цьому процесу.

ВИСНОВКИ

У служінні капеланів нові медіа ефективні, оскільки дають можливість організовувати волонтерську діяльність, оперативно поширювати інформацію з передової, доносити позицію Церкви стосовно різних процесів та подій. Окремо, можемо зазначити, що дописи і коментарі військових капеланів слугують джерелами для журналістських матеріалів. Це сприяє зростанню рівня обізнаності населення щодо російсько-української війни та ролі духовенства у ній. Використання нових медіа дозволяє не втрачати зв'язок із військовослужбовцями, незалежно від їхнього місця перебування.

Капелани УГКЦ та ПЦУ для комунікації використовують такі інструменти нових медіа: соціальні мережі, власні блоги, прямі-трансляції, спеціалізовані онлайн-ресурси, які регулярно висвітлюють діяльність капеланів.

Ефективними способами у комунікації капеланів є: регулярне оновлення інформації, дотримання дещо неформального, дружнього стилю спілкування. Вищезгадані священики подають інформацію лаконічно, спрощено, їхні дописи не обмежуються лише релігійною тематикою, вони не залишаються осторонь актуальних подій. Це позитивно сприймається читачами, їхні повідомлення у соціальних мережах регулярно поширюють, залишають сотні схвальних коментарів. В онлайн-спілкуванні з військовими вони намагаються дотримуватися таких принципів: відкритість, безпосередність, доступність, оперативність, простота подачі інформації, а своїм гаслом називають слова «бути поруч». Нові медіа створюють для цього усі можливості.

Завдяки активному використанню нових медіа, військові капелани підтримують тему війни в українському суспільстві. Вони щоденно говорять про неї на своїх сторінках у соціальних мережах, нагадують під час онлайн-Літургій, прямих трансляцій, інтерв'ю з журналістами. Користуючись довірою та великою популярністю, капелани регулярно інформують про все, що відбувається на фронті, дають можливість оперативно дізнаватися новини

з передової, повідомляють про усі потреби нашого війська. Активність духовенства в онлайн-просторі не дозволяє темі війни зникнути з інформаційного поля. Наприклад, фото військового капелана Дмитра Поворотного, на якому він забирає загиблих бійців у бойовиків «ДНР», поширилося Мережею та підняло у суспільстві проблему створення інституту капеланства, спонукало і традиційні ЗМІ ще раз звернути увагу на роль капелана у державі, акцентувати на його важливості, оскільки тіла вбитих забирали не представники влади чи ЗСУ, а саме священик.

Персональні акаунти у соціальних мережах, відеозвернення, створення власних блогів, можливість безперервної комунікації зі своїми вірними, необмежена тематика дописів – завдяки цьому нові медіа формують інший образ військового капелана, який поєднує в собі роль священика, психолога, волонтера та друга. Активне входження військових капеланів у новомедійний простір осучаснює образ священика. Якщо раніше духовенство оцінювали через призму уставлених норм і стереотипів щодо Церкви, то зараз ситуація істотно змінилася. Найбільше на це вплинуло активне використання священиками соціальних мереж. У них військові капелани постають справжніми героями, які завжди є поруч і можуть надати конкретну допомогу. Але їхній образ від цього не ідеалізується, навпаки капелани показують, що живуть у тих самих обставинах, що й військові, також мають свої проблеми та переживання і відкрито про них говорить, діляться повсякденними справами та дозволяють читачам за усім цим спостерігати. Капелани УГКЦ та ПЦУ акцентують на тому, що завжди є доступними та відкритими для спілкування. А це дозволяє військовим ставати ближчими до священика, бачити в ньому, перш за все, друга та брата.

Завдяки впливу нових медіа, феномен оновленого військового капеланства поширюється в Україні, набуває популярності та знаходить тематичне відображення у ЗМІ. У такий спосіб змінюється ставлення суспільства до діяльності військових капеланів, релігійних громад та Церкви загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аньєс І. Підручник із журналістики: навч. пос. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія» 2013. 544 с
2. Війна змінює кожного – інтерв'ю з першим військовим капеланом у штабі АТО Андрієм Зелінським URL: <http://kapelanstvo.ugcc.ua/viyna-zminiue-kozhnoho-interv-iu-z-pershym-viys-kovym-kapelanom-u-shtabi-ato->
3. Військові капелани побоюються, що за політичними подіями у Раді можуть забути про «їхній» закон URL: <https://tsn.ua/ato/viyskovi-kapelani-poboyuyutsya-scho-za-politichnimi-podiyami-u-radi-mozhut-zabuti->
4. Владика Степан Сус: «Двадцять перше століття вимагає від кожного з нас бути справжнім, доступним і людяним» URL: http://news.ugcc.ua/interview/vladika_stepan_sus_xxi_vimagaie_kozhnogo
5. Владика Степан Сус: «Сказати Богові усе, що лежить на серці – це наша Сповідь під час карантину» URL: <https://velychlviv.com/vladyka-stepan-sus-skazaty-bogovi-use-shho-lezhyt-na-serts-tse-nasha-spovid-pid-chas-karantynu/>
6. В один день мав похорон, хрестини, шлюб, парастас. Увечері сповідав чоловіка в реанімації. Після того запросили на день народження URL: https://gazeta.ua/articles/people-and-things-journal/_v-odin-den-mav-pohoron-hrestini-shlyub-parastas-uvecheri-spovidav-cholovika-v-reanimaciyi-pislya-togo-zaprosili-na-den-narodzhennya/954724
7. Городенко Л. М. Нові медіа: журналістика чи комунікація? *Актуальні питання масової комунікації*. 2013. Випуск 14. С.65-69. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
8. Капелан Андрій Зелінський: Ми живемо в час коли в серці кожного українця має народитися воїн. URL: <https://vybory.pravda.com.ua/>
9. Капелан Дмитро Поворотний: Свята Русь лише в душі. Інше – сурогат СРСР URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2016/02/10/207938/>
10. Капелан о. Михайло Дулька: «На війні особливо відчуваєш, що Бог поруч» URL: <https://www.suvd.com.ua/uk/articles/interv-ju-25/show>

11. Колишній священник УПЦ МП розповів, як перейшов до УПЦ КП після поїздки в зону АТО URL: <https://amazing-ukraine.com/kolyshnii-sviashchennyk-upts-mp-rozpoviv-iaк-pereishov-do-upts-kp-pislia-poizdky-v-zonu>

12. Костянтин Холодов, Отець Костянтин, священник Української православної церкви Київського патріархату, головний військовий священник зони АТО URL: <http://www.veterano.com.ua384:kostyantyn-kholodov->

13. Лавриш Ю. С. Церква у нових медіях України: проблеми і пріоритети комунікації. Львів: Імперіал, 2017. 155 с.

14. Можливо, карантин – нагода пошукати найкраще, що є у нашому серці, і поділитися цим з іншими, – отець Андрій Зелінський URL: <http://reradio.com.ua/>

15. О. Андрій Зелінський: «Україна – це ми. Вона має конкретні очі і конкретні мрії». URL: <https://www.lds.lviv.ua/articles/1544540893>

16. О. Андрій Хомишин: «Головне не втратити здатності співпереживати» URL: <https://velychlviv.com/o-andrij-homyshyn-golovne-ne-vtratyty-zdatnosti-spivperezhyvaty/>

17. О. Андрій Хомишин: капеланство - один із способів виявити свою істинну любов <https://www.kyrios.org.ua/news/m/43653-o-andrij-khomishin-kapelanstvo-odin-iz-sposobiv-viyaviti-svoyu-istinnu-lyubov.html>

18. О. Михайло Дулька: «Головне не бути байдужим» URL: <https://velychlviv.com/o-myhajlo-dulka-golovne-ne-buty-bajduzhym/>

19. О. Тарас Михальчук: «Війна впорядковує цінності і ставить їх на правильне місце» URL: <https://velychlviv.com/o-taras-myhalchuk-vijna-vporyadkovuye-tsinnosti-i-stavyt-yih-na-pravylne-mistse/>

20. Позивний «Падре»: священник ПЦУ отець Сергій про добрі справи церкви URL: <https://bituk.media/syuzhet/pozyvnyj-padre-sviashchenyk-ptsu-otets-serhij-pro-dobri-spravy-tserkvy/>

21. Потятинник Б.В. Інтернет- журналістика: навч. посіб. Львів: ПАІС, 2010. 246 с.

22. Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України: наказ Міністерства оборони України від 14.12.2016 №685 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/z0010-17>

23. Решетніков Ю. Є. Вітчизняний та зарубіжний досвід забезпечення релігійних потреб військовослужбовців. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. Вип. 1. С. 211-219. URL: <http://nbuv.gov.ua>

24. Скленар І.М Специфіка новин у релігійних Інтернет-виданнях України. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2018. Вип.37 С. 133-140. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrinfsp_2018_1_15

25. Степан Сус. URL: <https://theukrainians.org/stepan-sus/>

26. Степан Сус: «Бог не забороняє нам користуватися соцмережами. Можливо Ісус Христос теж використовував би сучасні засоби комунікації для духовних настанов» URL: <https://www.unian.ua/-stepan-sus-bog-ne-zaboronyaye-nam-koristuvatisya-socmerezhami-mozhливо>

27. Українські кадри потрапили у Топ-100 найкращих фото від AssociatedPress URL: https://24tv.ua/ukrayinski_kadri_potrapili_u_top100_

28. У Львові розпочався перший в історії базовий курс підготовки військових капеланів для Збройних Сил України. URL <https://www.dt.ua/UKRAINE/u-lvovi-rozpochavsya-pershiy-v-istoriyi>

29. Церква і соціальна комунікація: Найголовніші документи Католицької Церкви про пресу, радіо, телебачення, інтернет та інші медіа/ упоряд.-і наук. ред. М. Перун. Львів: Вид-во Українського Католицького університету, 2004. 440с.

30. Чабаненко М. В. Основи Інтернет-журналістики: навч.пос. Запоріжжя: Просвіта, 2013.112 с.

31. Часто фото в соцмережі може сказати більше, ніж годинна проповідь, - Степан Сус URL: <https://expres.online/ctil-zhittya/chasto-foto-v-sotsmerezhi-mozhe-skazati-bilshe-nizh-godinna-propovid-stepan-sus>

Головна сторінка → Новини →

О. Андрій Хомишин: «Головне не втратити здатності співпереживати»

О. Андрій Хомишин: «Головне не втратити здатності співпереживати»

📅 19 Березня 2020 в 12:05

☰ Новини

Вони не з чуток знають, як слово може лікувати, вони щодня бачать глибину людського горя, але іноді й радість, вони теж боронять нашу країну, але не з автоматом у руці, а з хрестом на грудях. У 2014 на рівні з армією, волонтерами і державою, бій за незалежність розпочало духовенство. І веде його донині. Військові капелани, як і солдати, живуть у наметах, ховаються в бліндажах від обстрілів та щодня заліковують душі наших бійців від втрат, болю та відчаю. Тож, яке воно життя військового капелана XXI століття, дізнаємося в отця Андрія Хомишина.

Вже більше 10 років о. Андрій працює у структурі військового капеланства, проводить душпастирську діяльність серед курсантів Національної академії

сухопутних військ, є настоятелем храму св. Архистратига Михаїла, що на території академії, а віднедавна виконує обов'язки Синкела у справах капеланства ЛА УГКЦ.

Говоримо з ним про те, чи не збайдужіли люди до війни і чи не розівчилися співпереживати, про діяльність Центру військового капеланства, плани на майбутнє на новій посаді та сучасні виклики, що стоять перед кожним капеланом.

Отче, розкажіть про діяльність Центру військового капеланства ЛА УГКЦ, окресліть схему роботи

Як уже зрозуміло із назви, Центр військового капеланства займається усім що пов'язано з військовими. Таке служіння почалося з Академії сухопутних військ. Першими туди прийшли в кінці 90 – их рр звичайні семінаристи, а сьогодні уже єпископи нашої церкви. Зокрема, це сьогоднішній владика Богдан Манишин і владика Степан Сус. Ідея полягала в тому, щоб організувати працю з курсантами. Згодом нею перейнялися ще більше семінаристів, які хотіли відвідувати не тільки військовий інститут, а й інші військові частини. В середині 2000-их рр таке служіння розпочалося і так поступово утворилася ціла мережа, яка вже опікувалася не тільки інститутом але й багатьма військовими частинами Львівської області. Тоді з'явилася потреба координувати діяльність цих семінаристів і священників, відповідно у 2008 році виник Центр військового капеланства. Згодом стало зрозуміло, що працювати потрібно не тільки з військовими людьми. Розгорнулася широка робота у в'язницях, медичних центрах, співпраця з пенітенціарною службою, ДСНС, прикордонниками, Національною гвардією. Хоча військові залишаються профільною групою людей, священники працюють і з іншими силовими структурами. Тому Центр військового капеланства хоч і називається військовим, провадить душпастирську опіку серед багатьох соціальних груп.

Віднедавна ви є синкелом у справах капеланства. Розкажіть про свої обов'язки на посаді

7 лютого 2020 р. я отримав декрет як Синкел у справах в'язничного капеланства, опіки військових, студентів і сиріт. До моїх обов'язків входить: координувати діяльність наших капеланів у цих чотирьох сегментах, бачити як вони працюють, вирішувати проблеми на місцях. А в разі виникнення

питань чи проблем я маю сигналізувати про них владикам, щоб вони в межах своєї компетенції допомагали нам все це вирішувати.

Яким Ви бачите розвиток Центру військового капеланства? Що для цього потрібно?

Найбільше мені хочеться, щоб наші військові капелани, які вже мають досвід капеланства і ті, які тільки приходять працювати, завжди підтримували свою належну кваліфікацію, свій душпастирський рівень. Це є дуже важливо, щоб вони завжди дбали про свою самоосвіту. Бо вимоги до Церкви зараз є дуже високими, часто доводиться чути, що Церква користується великим рівнем довіри та авторитету серед суспільства, але водночас до нас ставлять дуже великі вимоги. І цим запитам потрібно відповідати. Тому я б хотів всіяко сприяти, щоб наші капелани мали належний рівень освіти та кваліфікації, аби всі ці потреби задовольняти.

Щодо Центру військового капеланства, то зараз усі ми прагнемо розвивати мережу тих військових частин, де б наші капелани могли працювати. Для того, щоб капеланське служіння огорнуло якнайбільшу кількість людей.

Що, на вашу думку, потрібно зробити зі сторони держави, щоб капелани могли ефективно працювати? Можливо потрібні зміни на законодавчому рівні, бо інститут капеланства досі остаточно не сформований

Інститут капеланства в Україні справді до кінця не сформований, зараз проводяться певні напрацювання. Однак, перед нами ця проблема так гостро не стоїть. В першу чергу над цим працює департамент Патріаршої курії у справах душпастирства силових структур, орган знаходиться в Києві і вони предметно займаються цими питаннями. За роки своєї праці ми вже виробили таку модель, яка в нашому випадку є найбільш ефективною і допомагає нам звершувати усі види капеланства.

А для того, щоб капелани ефективно працювали достатньо їхнього бажання. Тоді знаходяться способи, методи, добрі люди, які готові допомогти. Якщо капелан сповнений Богом, то все інше буде: і зарплата і підтримка. Хоча певні позитивні зрушення вже помітні, зараз капелани є на офіційних посадах, працевлаштовані згідно чинного законодавства. Це позитивні зміни, які відбулися уже впродовж війни.

Вже 6 років в Україні йде війна і ваше служіння припало на весь цей час. Чи помітили Ви зміни у ставленні до капеланів за останні роки?

Ставлення до капеланів змінилося однозначно. На початках ми були тими хто просився йти на службу, а тепер часто все трапляється навпаки. Якщо військові уже мали добрий досвід роботи з капеланом, то тепер вони самі просять про зустріч чи допомогу, військові зрозуміли, наскільки капелан може бути дієвим і реально вирішувати їхні проблеми.

Часто у повсякденному житті, ми можемо бачити військових, які повернулися з війни. Чи правда, що війна усіх змінює та як у такому разі треба поводитися усім нам?

Військовий капелан о. Андрій Зелінський сказав такі слова: «Війна змінює усіх». І це справді так. Але я сподіваюся, що ці зміни в кращу сторону. Так само я б хотів, щоб змінювалися не лише ті хто воював, а й ті хто був по інший бік. Бо наші захисники помічають, як люди уникають теми війни, є втомленими від неї. Для наших військових це є великим боєм і великою проблемою. Військові можуть подумати, що люди не розуміють чим вони там займаються, а насправді їхня робота дуже вагома, адже вони кожного дня жертвують своїм життям. Суспільство стає збайдужілим і саме це є великою проблемою. Часто людям здається, що війна є далеко, за тисячі кілометрів, але це не так. І тут я знову процитую о. Андрія Зелінського: «Лінія фронту проходить по нашому серцю». Тому головне не розівчитися співпереживати.

Як суспільство має реагувати на військових, щоб допомогти їм у соціалізації та поверненню до звичного і мирного життя?

Перш за все суспільство має ставитися до військових з повагою. Ми можемо мати різну інформацію, чути про різні не зовсім хороші випадки. Але, якщо ми бачимо людину у військовій формі, вона має викликати у нас повагу і не треба вдавати в деталі, що ця людина могла там робити. Так чи інакше – вона вдягла військову форму, залишила сім'ю, вийшла зі своєї зони комфорту і почала нас захищати. Тому вони однозначно заслуговують нашої пошани.

А про те, як має діяти суспільство, то тут слід просто починати з себе. Якщо кожен на своєму робочому місці буде якісно і чесно виконувати свою роботу: студент – вчитися, лікар – лікувати, священник – сповідати, тоді все

буде добре. Бо наші військові борються за те, щоб ми жили краще. А у мирному житті все залежить від того, як ми вміємо використовувати їхню самопожертву.

Розмова під куполом Гарнізонного храму: про вічне і реальне, про те, що болить і те, що вселяє надію. З капеланом, який не боїться сміливо мріяти та віддано служити.

Ми прощаємося з ним, коли у Гарнізонному храмі вже починало темніти, а люди неспішно виходили з церкви. У мене попереду години роздумів про все почуте, у нього – багато справ, телефонних дзвінків та іншої важливої роботи. Уже на завершення розмови, капелан дає настанови на великий піст і закликає усіх нас ставати кращими: «Спортсмен має старатися краще бігати, водій – краще їздити, ми повинні сортувати сміття, не смітити на вулицях. Це наш бій. Тому в часі великого посту нам варто пригадати собі, як ми будемо боротися зі злом, яке є і серед нас. Бо всі ми жертви зла незалежно по якій лінії вогню стоїмо»

І якщо у нас знайдуться сили не програти цей бій, тоді і війну ми теж обов'язково виграємо.

Головна сторінка → Аналітика →

о. Тарас Михальчук: «Війна впорядковує цінності і ставить їх на правильне місце»

о. Тарас Михальчук: «Війна впорядковує цінності і ставить їх на правильне місце»

📅 6 Травня 2020 в 10:42

Інтерв'ю

Аналітика

О. Тарас Михальчук – настоятель Гарнізонного храму свв. Апостолів Петра і Павла, більше 10 років працює з військовими. Своє капеланське служіння розпочав у Львівському державному ліцеї ім. Героїв Крут. А з лютого 2020 р. виконує обов'язки голови Центру Військового Капеланства Львівської Архиепархії.

Отець розповів про те, як знайти підхід до військових, про цінності під час війни та постійну потребу молитви, а також поділився історіями зі свого капеланського досвіду, які вчать нас вірити та беззастережно довіряти Богу.

Отче, розкажіть, коли ви відчували покликання до капеланства та чому обрали саме таке служіння?

Я прийшов у капеланство на запрошення тоді голови Центру Військового Капеланства Львівської Архиєпархії УГКЦ о. Степана Суса (тепер єпископа Курії Верховного Архиєпископа УГКЦ.) Це було одразу після закінчення Львівської Духовної семінарії. Ще будучи студентом, я відвідував військові частин, мав зустрічі з солдатами, це були розмови на духовну тематику, недільні Євангелія. Саме тоді я помітив потребу присутності духовної особи, бачив відкриті серця цих молодих солдат, які шукали правильної стежини. Часто вони дуже мало або взагалі нічого не знали ні про Церкву, ні про Бога, але вони шукали віри. В той час я був їхнім однолітком і мене все це захопило. Я відчув покликання у серці і вирішив після закінчення навчання далі продовжувати цю справу. На сьогодні, все це багатогранне служіння: зустрічі з курсантами, військовослужбовцями, їхніми сім'ями, з мобілізованими, душпастирство на полігонах. Віднедавна, я голова Центру Військового Капеланства і під нашою опікою усі військові структури та інституції Львівської Архиєпархії.

Чимало військовослужбовців досі не знайомі з Церквою. Як ви знаходите підхід до них, налагоджуєте спілкування?

Дуже важливими тут є простота і щирість. Зі свого досвіду можу сказати, що завжди потрібно намагатися говорити військовим про щось добре, світле, про Божу любов, про те, що вони важливі і дуже потрібні цій країні, укріплювати їхню віру в себе. Саме так, крок за кроком, починається будівництво дружби. А згодом, ми говоримо з ними про більш глибокі життєві моменти. Це робиться для того, щоб військовослужбовець поволі, але все – таки починав тобі довіряти. Також це відкриває і шлях до храму. Якщо у людини існували певні упередження щодо Церкви, то коли вона бачить доброго, щирого священика, поступово змінює свою думку, у неї зникає певне стереотипне мислення щодо храму, релігії та Бога.

Чи були такі приклади у вашому служінні, коли людина вперше ставала християнином або змінювала своє ставлення до Церкви?

Пригадую, коли в 2015 році був на Сході і ми їхали в авто повз лісову смугу. Я бачив, що у військових уже зняті запобіжники на автоматі, а їхні руки були наготові. Я сидів на задньому сидінні і просто почав молитися, а вони в дзеркалі бачили все, що я робив. Коли ми приїхали, водій підійшов до мене і сказав: «Дякую. Мене заспокоювало, коли я бачив, що ви молитесь». В часі мобілізації пригадую, що ми похрестили більше 50 людей, всі вони були старшого віку і прожили півжиття без хрещення, а тепер відчули таку потребу. Це відбулося після нашого спілкування, у них з'явилася до нас довіра, вони підходили і просили охреститися. Пригадую, ще один яскравий приклад. Одна з бригад Львівщини вирушала на Схід. Ми приїхали до ешелонів, де грузили техніку. Перед відправленням ми ще сповідали хлопців, і тоді до нас підійшов військовослужбовець і сказав, що хоче охреститися перед тим, як вирушити на війну. Це все було дуже раптово, але відмовити йому ми навіть не думали.

Я спілкувався з багатьма людьми, і дуже сподіваюся, що все-таки зміг достукатися до їхніх душ. Думаю, багато цих змін є дуже приватними, і вони живуть у серцях наших військових. Але це справді унікальні історії.

Як змінюються цінності військових на війні?

Спілкуючись з нашими хлопцями, які стоять на передовій, помічаю, що світ вони бачать значно простіше, ніж ми. Війна, небезпека загинути кожної миті впорядковує цінності і ставить їх на правильне місце. Але тут дуже важливо, щоб все відбувалося з духовною складовою. Бо всі ці переживання мають свої наслідки. Ми помітили, що люди, які вірять в Бога, моляться, вони правильно переживають такі виклики. Духовність і молитва дуже сильно допомагають.

З якими проханнями найчастіше звертаються військові?

Серед основних прохань найперше стоїть молитва. Вона дозволяє військовим відчувати, що вони не самі, поряд з ними завжди є хтось, хто за них молиться. Молитва – сильна зброя, бо вона лине до Бога, а Він – всемогутній. Також, в перші роки війни хлопці особливо потребували капелана поруч. Був випадок, коли заступник командира батальйону з виховної роботи подзвонив до мене зі Сходу. Це був досить неочікуваний дзвінок і я спершу подумав, що щось трапилося або потрібна якась матеріальна допомога, але він попросив лише одне: «Привезіть нам капелана і якнайшвидше».

Ви активно ведете сторінку у Фейсбуці. Як, на вашу думку, соціальні мережі допомагають у душпастирстві?

Сторінку я веду вже багато років. Як на мене, така комунікація є важливою. За допомогою фото, завжди намагаюся вносити лепту позитиву. Також, Фейсбук дає нам можливість пригадати багато подій, життєвих історій, особистостей, з якими доводилося зустрічатися. Пам'ятаю, як на Йорданські відвідини, ми ходили зі свяченою водою. Військові не могли повірити, що ми прийдемо і до них у намети. На світлинах у Фейсбуці все це є зафіксовано. Зараз, переглядаючи фото, люди можуть побачити емоції цих хлопців, прожити цей момент разом із ними. Також, соціальні мережі

дозволяють доносити до людей тему війни, про яку вони, можливо, не знають або не помічають. З іншої сторони, соціальні мережі сприяють спілкуванню з військовими, дозволяють постійно бути з ними на зв'язку. Завдяки цьому, багато військових навіть познайомилися з моєю родиною, інколи висилаю їм сімейні фото, це дуже їх підтримує. Але переписка з військовими завжди лаконічна, тому намагаюся у своїх словах бути максимально конкретним.

Що для вас найважче у капеланстві? Адже за роки служіння не раз доводилося переживати важкі часи

Найважче припускати, що колись можу потрапити на похорон своїх друзів-офіцерів, військових чи курсантів. За своє життя я провів понад 90 похоронів і серед них було багато людей, яких я знав. Навіть був мій учень з лицю Героїв Крут, молодий офіцер, який загинув у 2014 р. Він був єдиною дитиною у своїх батьків. Але Бог допомагає все це пережити, його батьки через кілька років всиновили маленьку дитину. Згадую загибель Героя України Микити Ярового, випускника Національної академії сухопутних військ. Він прийшов до нашого Гарнізонного храму зі своєю нареченою і просив, щоб приблизно через місяць ми його повінчали, розповідав, що постійно перебуває на війні. Тоді я ще пожартував, що іспит перед Вінчанням буду приймати в нього телефоном з окопу. А вже через 2 тижні нам повідомили, що Микита загинув. У день його запланованого Вінчання приїхала вся родина, була наречена, і ми молилися всі разом, але не Вінчання, а Літургію за його упокій. Це дуже складні моменти і часом буває важко в них повірити і їх усвідомити. Але ми однозначно маємо рухатися далі і ніколи не переставати довіряти Богові.

Після однієї з літургій у Великодній тиждень, о. Тарас сказав: «Хоч зараз наші храми пусті, але серця наповнені Божою любов'ю». Так і протягом всього інтерв'ю, проходять його слова про могутність Божої любові, яка укріплює, навіртає, додає сил та заліковує болючі рани. Бо колись неодмінно закінчаться інтерв'ю по телефону, пусті храми знову стануть багатолюдними, а українські Герої будуть вінчатися та виховувати своїх дітей. Лиш треба, як і просив о. Тарас, продовжувати рух уперед та вчитися беззастережно вірити Богу.

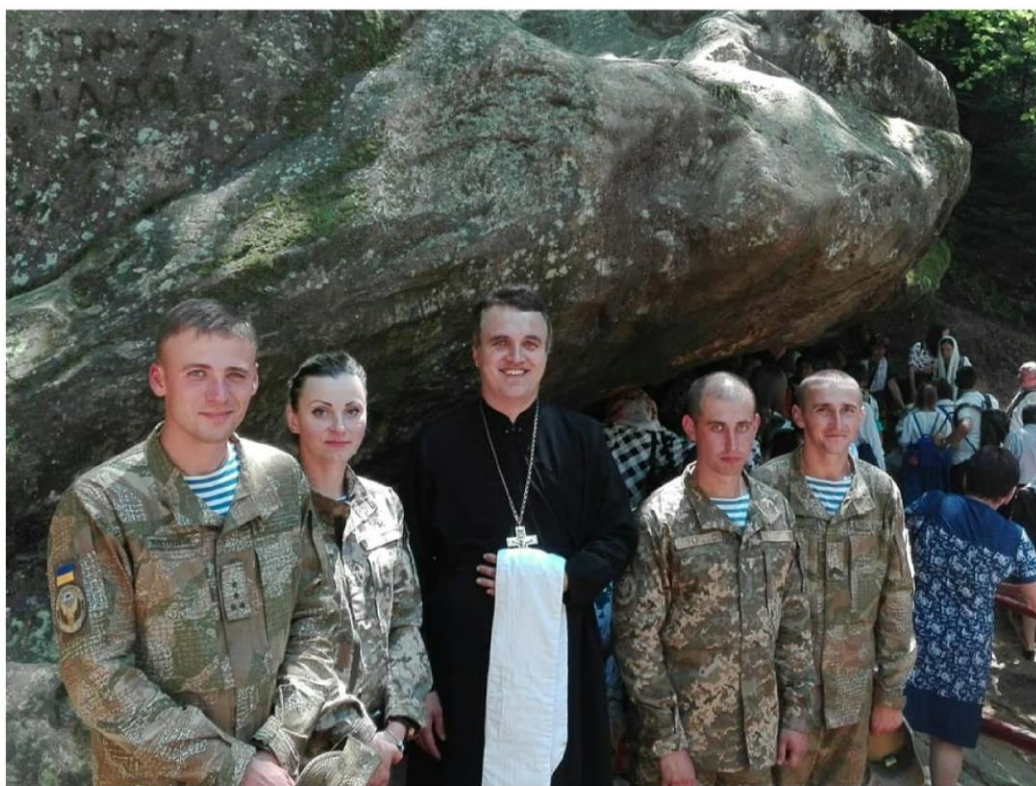

Головна сторінка → Новини → О. Михайло Дулька: «Головне не бути байдужим»

О. Михайло Дулька: «Головне не бути байдужим»

📅 22 Травня 2020 в 16:57

☰ Новини

О. Михайло Дулька – настоятель храму Покрови Пресвятої Богородиці, що в Рясне 2, військовий капелан. З початком війни разом з іншими священиками організував збір ліків, одягу, продуктів для поранених у військовому госпіталі та для наших бійців на Сході. Капеланське служіння розпочав у 44 артилерійській бригаді, а з 2016 року – штатний капелан у 80 окремій десантно-штурмовій бригаді.

Священик розповів про особливості військового душпастирства, боротьбу з людською байдужістю та про те, які уроки маємо засвоїти із 6-річної війни на Сході.

Отче, ви були одним із перших капеланів, які вирушили на Схід. Розкажіть, якою була ця перша ротація?

Про свою першу поїздку на Схід я згадую завжди, адже саме тоді відчув, що моє покликання – служити військовим. У 2015 році, під час зборів духовенства Львівсько-Сокальської єпархії вперше підняли питання, чи є охочі серед духовенства поїхати на Схід за ротаційним принципом. Бажаючих було дуже багато. Навіть траплялися випадки, коли одночасно з Львівської області щомісяця виїжджали на Схід 8 священників. Перед своєю першою ротацією, ми проходили у Києві теоретичні та практичні навчання. Коли приїхав на Схід, то чітко усвідомив наскільки наші військові потребують спілкування, розради, моральної підтримки. Цей перший досвід вплинув на те, що священниче служіння присвячую не тільки парафіянам свого храму, але і нашим військовослужбовцям. Ніколи не забуду випадок, який трапився у перші дні мого перебування на Сході. Молодого хлопця покинула дівчина, це була довга розлука, а нерозділене кохання у молодих людей сприймається дуже різко. Почувши цю новину, хлопець вперше вжив алкоголь і тоді взяв зброю в руки. Була небезпека, що він може покінчити життя самогубством або нашкодити комусь, хто був поряд. Я підійшов до нього та міцно обійняв, як батько малу дитину. В цей час у нього забрали зброю і він почав розповідати про все, що трапилося, про все що його болить і турбує. На другий день вже все було гаразд. Але такі моменти яскраво засвідчують наскільки вагомою є підтримка священника.

Яким має бути капелан, щоб завоювати довіру військових?

Перш за все, скажу, що військові теж є дуже хорошими психологами. Але і священників не даремно називають лікарями душ. Приїхавши до військовослужбовців, вони не одразу відкривають тобі свою душу. Спочатку декілька днів придивляються, уважно слухають, що ти їм говориш, хочуть зрозуміти, яка перед ними людина і чи можна їй довіряти. Лише після цього, наважуються розповідати про щось сокровенне, шукають у тебе допомоги та поради. Але у спілкуванні з ними можна і для себе багато всього навчитися, почути слова підтримки, розради, бо священник – також людина, яка має свої переживання, клопоти і також потребує друга, особливо на війні.

Чи вдається вам налагодити спілкування з усіма військовими? Бо трапляються випадки, коли священник стикається з несприйняттям та недовірою

Звичайно, бувають різні ситуації. Є замкнуті люди, яких важко розговорити, але все одно намагаюся до душі кожного військового знайти свій ключик. Нещодавно, спілкувався з одним військовим. Він досить замкнутий, можливо, через те, що виріс у складних умовах. Коли, він прийшов у військову частину його складно було розговорити, але я намагався не залишати його самого. Головне ніколи не бути байдужим. Починати спілкування крок за кроком, шукати підхід, можливо, у вас з військовим є спільні інтереси, хтось любить читати, співати. Наприклад, у нашій військовій частині є дуже багато талановитих хлопців. Наприклад, Сергій Бабій. У військовій частині є дуже багато його робіт. Коли дивлюся на них, то завжди бачу в них частинку його душі.

Чи змінилося ставлення до священників за 6 років війни?

Одразу згадується вірш капелана з Волині о. Михайла Бучака. У ньому є такі слова «Що ти забув, отче, у цих окопах». Раніше, ми бачили священника у храмі, в підряснику і з кадилом у руках. Але від початку війни, цей образ дещо змінився. Військовослужбовці побачили священника і в їхній формі. Спочатку для них це було дивно, можливо дехто навіть думав «що він тут забув?», «чому поїхав з мирного життя сюди?». Адже тут стріляють, гинуть люди, тут зранені не тільки тіла, але і душі. Але з часом вони розуміють, наскільки священник є потрібен. Нещодавно у нашій частині проводили анонімне опитування серед військовослужбовців на тему «Чи потрібен капелан у ЗСУ». Результати показали, що однозначно потрібен. Звичайно, кожен військовий потребує його по-різному. Ми завжди намагаємося влаштувати молитовний куточок, символічну каплицю, куди можна прийти, помолитися, поспілкуватися з священником або побути наодинці. Були випадки, коли військові на Сході, вже в старшому віці охрещувалися, приступали до Таїнств Сповіді та Причастя. Але варто пам'ятати, що військо – це теж зріз нашого суспільства. Тут, як і на парафії, є різні люди: хтось потребує капелана кожного дня, а хтось час від часу. Дуже сподіваюся, що зміг стати для багатьох військових справжнім другом і підтримкою, як і вони для мене.

Протягом всієї війни тривають розмови про створення інститут капеланства. В чому полягає його важливість та необхідність?

Якщо буде прийнято закон про капеланство, він урегулює дуже багато важливих речей. Наприклад, у більшості країн посада капелана є військова, тобто капелан має те чи інше військове звання. Поки не має єдиної думки

серед капеланів чи потрібно це в Україні. Але коли капелан приїжджає на Схід, він перебуває у тих самих умовах, що і військовий: він не знаходиться десь у штабі, віддалено, а є на передових позиціях, і відповідно наражається на ту саме небезпеку що і військовий. Але страхового пакету у капеланів немає. Є багато таких нюансів, які необхідно прописати у цьому законі і зрештою його прийняти.

Ви постійно перебуваєте з військовими на зв'язку. Чи допомагають вам у цьому соціальні мережі?

Для мене соціальні мережі, це перш за все важливий засіб спілкування. Я веду сторінку у Фейсбуці не для того, щоб публікувати гарні фотографії чи збирати лайки. Вона потрібна для того, щоб черпати інформацію та надавати її іншим. Намагаюся бути завжди доступним у Мережі. Мені часто пишуть зі Сходу та просять підтримки. Будь-які соціальні мережі допомагають у спілкуванні, дають можливість постійної комунікації. Військовослужбовці можуть в будь-який час написати мені, попросити допомоги або поради.

Одного разу мені подзвонив військовий і сказав, що вбив людину. Він був в окопі і вбив ворога. Я пояснив, що є вбивство умисне, а у вашому випадку ви обороняли себе, адже покликані на цю війну для того, щоб захищати себе та своїх товаришів від небезпеки. Такі випадки хоч і не часті, але все одно трапляються.

Як має проходити адаптація військових у мирному житті? Адже війна та наше мирне сьогодення – це два різних світи.

Важливо, щоб сім'я і найближче оточення військовослужбовців розуміли, що мирне життя від воєнного кардинально відрізняється. Обов'язково потрібна поступова адаптація. Звичайно, дружини чекають на повернення своїх чоловіків, також потребують від них певної допомоги. Але в жодному випадку не можна дорікати чоловіку, вимагати від нього миттєвої адаптації до звичного життя. Війна завжди має свої наслідки. Тому дуже важливо, щоб з військовими працювали психологи. Як і після подорожей за кордон ми маємо пройти обов'язковий двотижневий карантин, так і військовослужбовці потребують після повернення особливої опіки. Ми намагаємося з ними працювати, наприклад, організовуємо для них і їхніх сімей спільні походи на природу.

Чого нам варто повчитися у військовослужбовців? Що ви взяли для себе від спілкування з ними?

Найперше, варто повчитися від них справжньої дружби та підтримки. Військові, особливо коли перебувають на Сході, надзвичайно дружні між собою. На війні немає місця для сварок чи суперечок. По-іншому не може бути. Адже там, усі вони брати та найкращі друзі. Будь-якої хвилини може початися бій і якщо вони не стануть один для одного опорою, то вже однозначно його програють. У своїх розмовах з ним, я завжди на цьому наголошую.

Також пригадую слова відомого мислителя:

Не бійся свого друга, бо найгірше, що він може зробити- це тебе зрадити

Не бійся і свого ворога, бо найгірше, що він може зробити- це тебе убити

Але бійся людей байдужих, бо через їхню байдужість є і вбивства і зради

Відкидаючи байдужість, а натомість стаючи справжньою опорою один до одного, ми будемо сильні самі і збудуємо сильне військо.